

MANAGEMENT ANALYSIS OF VINE AND WINE FROM POŽESKO-SLAVONSKA COUNTY

ANALIZA GOSPODARENJA VINOVE LOZE I VINA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE

SAMARDZIJA, Luka

Abstract: *The analysis of the production of grapes and wine in the Republic of Croatia during 2015 was compared with the analysis of production in the Požeško-slavonska county. By comparing the data available by the Paying Agency for Agriculture, fisheries and rural development with the results of the survey attempted to gain insight into the current state of the economic sector of viticulture and oenology and correlation between trends at the national level and trends in the analyzed unit of regional self-government.*

Key words: *wine, viticulture, sale, Požeško-slavonska county*

Sažetak: *Analiza proizvodnje grožđa i vina u Republici Hrvatskoj tijekom 2015. godine uspoređena je s analizom proizvodnje na području Požeško-slavonske županije. Usporedbom podataka dostupnih od strane Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju s rezultatima ankete pokušalo se dobiti uvid u trenutno stanje gospodarskog sektora vinogradarstva i vinarstva te korelaciji između trendova na nacionalnoj razini i trendova u analiziranoj jedinici regionalne samouprave.*

Ključne riječi: *vino, vinogradarstvo, graševina, prodaja, Požeško-slavonska županija*

Author's data: Luka, Samardžija, dipl.oec. Veleučilište u Požegi, Vukovarska 17, 34 000 Požega, lsamardzija@vup.hr

1. Uvod

Gospodarsku djelatnost vinogradarstva i vinarstva obilježava naglašena administrativna ustrojenost[1] i strukovna definiranost na globalnoj razini. Zemljopisne podjele, zakonske regulative, kvalitativne klasifikacije, znanstvene odrednice i strukovna segmentacija neki su od načina na koji se ovaj sektor proizvodnje razvrstava. Geografska podjela ukupnog Svjetskog vinarstva i vinogradarstva određena je (između ostalog) vinorodnim zonama (prema A. J. Winkler). Razlikujemo ukupno pet vinorodnih zona, a teritorij Republike Hrvatske omeđuje njih tri:

- Zona B (Moslavina, Prigorje – Bilogora, Plešivica, Pokuplje i Zagorje – Međimurje),
- Zona CI (Hrvatsko Podunavlje i Slavonija)
- Zona CII (Hrvatska Istra, Hrvatsko primorje, Dalmatinska Zagora, Sjeverna Dalmacija i Srednja i Južna Dalmacija).

Prema Pravilniku o zemljopisnim područjima uzgoja vinove loze prostor Hrvatske dijeli se na 3 regije, 12 podregija te 72 vinogorja [2], a nalazi se cijelim ozemljem u granicama između 42 ° i 47 ° sjeverne širine [3]:

Regija	Površina (ha)	Broj parcela	Podregija		Površina (ha)	Broj parcela
Istočna kontinentalna Hrvatska	6.482,38	6.877	1	Hrvatsko Podunavlje	3.264,96	1.893
			2	Slavonija	3.217,42	4.984
Zapadna kontinentalna Hrvatska	4.062,72	33.808	3	Moslavina	288,76	1.370
			4	Plešivica	499,62	2.423
			5	Pokuplje	90,40	936
			6	Prigorje - Bilogora	1.208,18	12.667
			7	Zagorje - Međimurje	1.975,75	16.412
Primorska Hrvatska	10.163,97	42.996	8	Dalmatinska zagora	2.348,84	10.208
			9	Hrvatska Istra	3.101,19	6.501
			10	Hrvatsko primorje	246,94	2.083
			11	Sjeverna Dalmacija	948,60	3.480
			12	Srednja i Južna Dalmacija	3.518,40	20.724
Ukupno	20.709,07	83.681				

Tablica 1. Regije i podregije uzgoja vinove loze u Republici Hrvatskoj

Požeško-slavonska županija (PSŽ) pripada regiji Istočna kontinentalna Hrvatska, podregiji Slavonija te se sastoji od tri vinogorja: Kutjevo (1.288,06 ha), Pakrac (20,23 ha) i Požega-Pleternica (116,40 ha).[2] Prema podacima dostupnim od strane Upravnog odjela za gospodarstvo i graditeljstvo Požeško-slavonske županije ova jedinica područne samouprave ukupne je površine 181.811 ha od čega poljoprivredna

površina čini: 81.442,59 ha (obradive površine - 49,29 % površine).[3] Usprkos navedenom poljoprivrednom potencijalu ARKOD sustavom obuhvaćeno je svega 42.443,61 ha[4]. Navedeni nacionalni sustav identifikacije zemljišnih parcela (ARKOD) obuhvaća smo površine koje su se stvarno koristile u poljoprivredi u 2015. godini te na taj način osigurava najtočniji pregled realnog stanja. Pod nasadima vinograda u PSŽ nalazi se ukupno 1.424,68 ha (ili 1.649 parcela) te je usporedbom dostupnih podataka zaključeno kako svega 3,35% ukupne (realne) poljoprivredne površine PSŽ je iskorišteno u svrhu uzgoja vinove loze.

2. Istraživanje

Istraživanje ponude vina proizvođača Požeško-slavonske županije provedeno je anketnim upitnikom (ukupno 10 pitanja, Lime Survey elektronski sustav ispitivanja). Vinari koji su objedinjeni ovom anketom vinogradima i proizvodnjom gospodare na području PSŽ. Ukupno je kontaktirano 39 vinara, a odaziv je bio 31%. Na uzorku od 12 ispitanika napravljena je analiza ankete i usporedba sa statističkim podacima iskorištenosti poljoprivrednih površina i ostvarenih proizvodnih rezultata u 2015. godini u području sektora vinogradarstva i vinarstva u Republici Hrvatskoj koje prikuplja i objavljuje Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR). Anketni upitnik svojim kvantitetom nije adekvatnog obima da bi se mogli donijeti zaključni koji bi se mogli smatrati iskrenim pokazateljima trenda. No, kako postoji realan otklon između podataka dostupnih od strane jedinice lokalne samouprave i podataka dostupnih od strane APPRRR-a rezultati provedenog anketnog upitnika koristiti će se kao kontrolna skupina prilikom obrade podataka. Korištena je deskriptivna statistika kao metoda analize podataka, sva istraživanja se odnose na vina proizvedena u 2015. godini.

3. Analiza podataka

Sorta vinove loze koja je najzastupljenija u Republici Hrvatskoj (prema ukupnoj površini trajnih nasada) odnosi se na sortu graševina s ukupnom pokrivenošću od 4.598,52 ha (zatim Plavac Mali - 1.707,45 ha te Malvazija - 1.664,34 ha). U vinogradarskoj regiji Istočna kontinentalna Hrvatska pod nasadom sorte graševina nalazili se ukupno 3.794,89 ha (82,52% ukupne nacionalne proizvodnje), u vinogradarskoj podregiji Slavonija 1.881,45 ha (40,91 % ukupne nacionalne proizvodnje).

Prema načinjenoj analizi uočeno je kako proizvodnja bijelog vina prednjači među vinarima u PSŽ, u prosjeku 75,6% ukupne proizvodnje što je u korelaciji s podacima APPRRR za PSŽ prema kojoj u ukupnoj proizvodnji vina udio bijelog vina iznosi 89,58%. Proizvodnja crnog vina čini svega 10,41% ukupne proizvodnje vina u županiji, 4,04% ukupne proizvodnje crnog vina u Republici Hrvatskoj što PSŽ smještava na osmo mjesto u konkurenciji svih županija.

	Županija	Grožđe(t)	Vino c/ r (hl)	Vino b (hl)	Ukupno (hl)
1	Osječko-baranjska	20.807,32	26.319,62	110.248,76	136.568,38
2	Istarska	17.954,56	42.821,30	76.803,14	119.624,44
3	Vukovarsko-srijemska	13.317,28	9.797,21	82.030,45	91.827,66
4	Požeško-slavonska	10.775,09	7.140,75	61.421,54	68.562,29
5	Dubrovačko-neretvanska	7.909,22	36.200,41	15.782,71	51.983,12
6	Zagrebačka	5.956,45	4.467,88	37.381,76	41.849,64
7	Splitsko-dalmatinska	6.481,43	20.234,73	20.059,83	40.294,56
8	Grad Zagreb	5.327,38	7.233,86	26.864,13	34.097,99
9	Međimurska	3.581,92	857,5	22.979,35	23.836,85
10	Primorsko-goranska	2.321,48	2.263,25	13.797,98	16.061,23
11	Šibensko-kninska	2.211,48	7.149,31	5.291,37	12.440,68
12	Virovitičko-podravska	1.740,98	3.689,55	7.488,15	11.177,70
13	Varaždinska	1.545,90	547,08	9.662,84	10.209,92
14	Krapinsko-zagorska	1.585,07	888,78	9.290,22	10.179,00
15	Zadarska	1.386,08	4.753,05	2.805,90	7.558,95
16	Sisačko-moslavačka	566,15	449,2	3.086,57	3.535,77
17	Koprivničko-križevačka	490,02	427,21	2.720,88	3.148,09
18	Bjelovarsko-bilogorska	577,26	435,13	2.701,78	3.136,91
19	Brodsko-posavska	407,83	428,9	1.802,85	2.231,75
20	Karlovačka	336,7	270,98	1.828,33	2.099,31
21	Ličko-senjska	87,01	223,35	139,8	363,15
	Ukupno	105.366,61	176.599,05	514.188,34	690.787,39

Tablica 2. Proizvodnja grožđa i vina u 2015. godini

Uzevši kao referentnu skupinu ukupnu proizvodnju grožđa i vina na nacionalnoj razini Požeško-slavonska županija zauzima četvrto mjesto s 9,92% ukupne proizvodnje vina (Osječko-baranjska 19,76%, Istarska 17,31%, Vukovarsko-srijemska 13,89%). Dodatnom analizom dostupnih podataka APPRRR za 2015. godinu može se vidjeti kako proizvodnja vrhunskog vina s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom i zaštićenom oznakom izvornosti (VRKZP – vrhunsko vino KZP (vino ZOI)) vinara iz analizirane teritorijalne jedinice prednjači na državnoj razini s proizvedenih preko 10 800 hl vina visoke kvalitete.

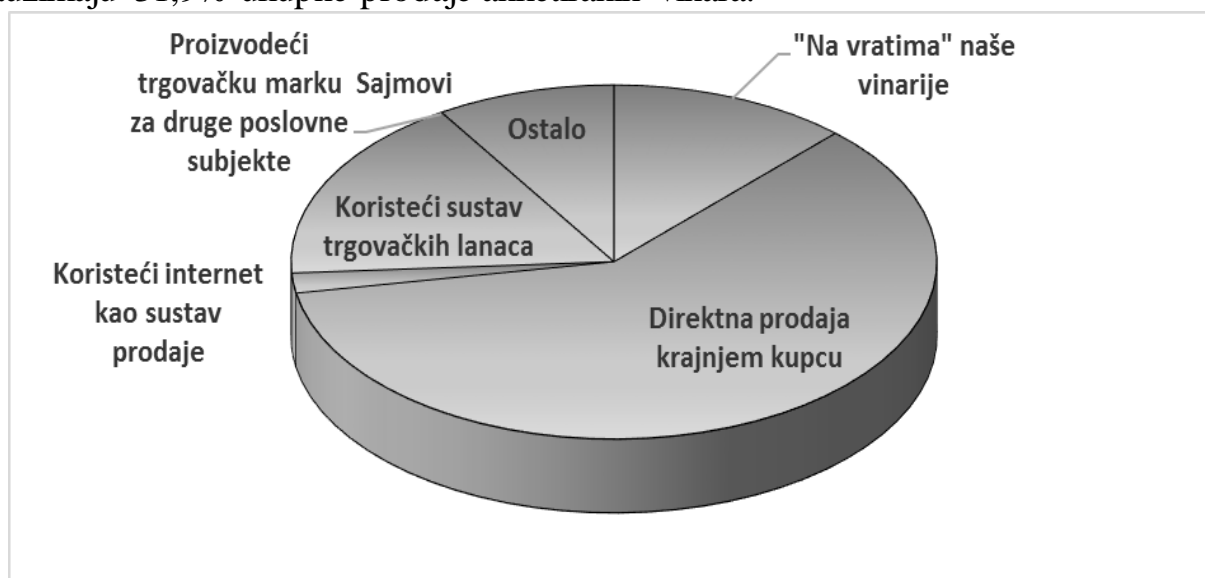
Proizvodnja kvalitetnog vina s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom i zaštićenom oznakom izvornosti (KVKZP – kvalitetno vino KZP (vino ZOI)) čini ukupno 49.397,26 hl što je četvrta ukupna proizvedena količina na nacionalnoj razini.

Županija	Bijelo (hl)				Ukupno	
	VRKZP – vrhunsko vino KZP (vino ZOI)2	KVKZP – kvalitetno vino KZP (vino ZOI)3	SV – sortno vino bez ZOI (sa oznakom sorte i berbe)4	OST – ostala vina 6	Crveno/ro ze (hl)	Bijelo (hl)
Požeško-slavonska	10.866,27	49.397,26	466,98	44	7.140,75	61.421,54
Istarska	7.408,75	50.566,29	3.480,95	384,56	42.821,30	76.803,14
Osječko-baranjska	4.320,70	103.614,7 3	1.101,77	332,16	26.319,62	110.248,7 6
Vukovarsko- srijemska	4.135,21	58.381,28	19.213,46	47	9.797,21	82.030,45
Dubrovačko- neretvanska	2.894,19	8.554,69	438,87	76,7	36.200,41	15.782,71
Splitsko- dalmatinska	1.958,57	3.783,99	1.997,90	26,1	20.234,73	20.059,83
Virovitičko- podravska	1.277,00	5.058,80	122,2	0	3.689,55	7.488,15
Zadarska	1.223,49	723,31	184,1	133,9	4.753,05	2.805,90
Zagrebačka	1.134,32	9.049,85	15.679,39	93,25	4.467,88	37.381,76
Grad Zagreb	778,8	16.418,08	913,6	34,22	7.233,86	26.864,13
Varaždinska	706	2.471,08	401,46	0	547,08	9.662,84
Krapinsko- zagorska	477,2	2.247,60	317,14	0	888,78	9.290,22
Šibensko- kninska	435,42	2.683,33	93,8	0,25	7.149,31	5.291,37
Koprivničko- križevačka	428	987,7	469,3	116,2	427,21	2.720,88
Međimurska	76,6	16.180,24	652,6	993,42	857,5	22.979,35
Sisačko- moslavačka	57	1.709,85	251,1	10,5	449,2	3.086,57
Brodsko-posavska	35	1.281,76	21,99	0	428,9	1.802,85
Ličko-senjska	8	62	0	0	223,35	139,8
Primorsko- goranska	0	11.980,12	420,73	10	2.263,25	13.797,98
Bjelovarsko- bilogorska	0	1.134,95	1.148,43	40	435,13	2.701,78
Karlovačka	0	1.553,63	89,4	0	270,98	1.828,33
Ukupno	38.220,52	347.840,5	47.465,17	2.342,26	176.599,0	514.188,3

Tablica 3. Proizvodnja VRKZP – vrhunsko vino KZP (vino ZOI)

Prema analizi anketnog upitnika plasman vina proizvedenih u Požeško-slavonskoj županiji realizira se koristeći širu lepezu prodajnih kanala. Analizom prodajnih navika vinara na pitanje „U kakvom ste omjeru realizirali prodaju vina u 2015. godini?“ na ponuđeni odgovor „Direktna prodaja krajnjem kupcu“ čini prosječno 52,9% odgovora ispitanika. Koristeći aritmetičku sredinu kao statistički element izračuna ukupno 15% ispitanika koristi sustav trgovačkih lanaca dok 10,6% svoja vina prodaju „na vratima“ svoje vinarije (direktna prodaja ili prilikom posjeta).

Konačni proizvod pakiran je najčešće u litrene boce u čak 59,4% dok buteljirana vina zauzimaju 31,9% ukupne prodaje anketiranih vinara.

Graf 1: U kakvom ste omjeru realizirali prodaju vina u 2015. godini

4. Zaključak

Analizirajući ukupnu poljoprivrednu površinu Požeško-slavonske županije zaključeno je kako postoji izrazit otklon između onog što je prijavljeno kao poljoprivredno zemljište - 81.442,59 ha (Županijska razvojna strategija Požeško - slavonske županije za razdoblje 2016. - 2020.) i onoga što je realno iskorištena poljoprivredna površina - 42.443,61 ha (ARKOD). Uz ovaj nezanemariv disrazmjor iznenađuje i činjenica kako je od ukupno iskorištenih poljoprivrednih površina svega 3,35% (1.424,68 ha) površina koje se nalaze pod nasadom vinove loze. Vinari i vinogradari PSŽ stvaraju 9,92% ukupne proizvodnje vina u Republici Hrvatskoj te po obimu proizvodnje zauzimaju četvrto mjesto, ali prednjače u proizvodnji vrhunskog vina s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom i zaštićenom oznakom izvornosti (VRKZP – vrhunsko vino KZP (vino ZOI)) sa 28,43%. Postotak realizacije u proizvodnji vina visoke kvalitete ne bi trebao iznenaditi ukoliko imamo na pameti višestoljetnu tradiciju uzgoja loze na području Županije, vinorodne regije kojoj pripada te znanje i iskustvo proizvođača.

Iskorištenost poljoprivrednih površina u svrhu uzgoja vinove loze postotno je izrazito niska, ali količina konačnog proizvoda visoke kvalitete dovodi do zaključka kako je iskorištenost trenutno raspoloživih površina trajnih nasada vinove loze adekvatno iskorištena. Analizom stanja navedenog gospodarskog sektora uočena je mogućnost rasta ove poljoprivredne djelatnosti. Udio sektora vinogradarstva i vinarstva na ukupni gospodarski učinak Požeško-slavonske županije može se dodatnim ulaganjima povećati, ali i koristiti kao generator razvoja drugih gospodarskih grana. Ovaj oblik poslovnog djelovanja može potpomagati turizam, industriju, promet, ruralni razvoj, obrazovanje... Postoji niz djelatnosti koje svoje poslovanje mogu nasloniti na do sada postignute rezultate vinarstva i vinogradarstva.

5. Literatura

- [1] Andrijanić, LJ.; (2009). Administrativni stil, *Studentski jezikoslovni časopis Hrvatistika*, Vol. 3, Br. 3 listopad 2009, str.15-22, ISSN: 1846-1522
- [2] Površina i broj parcela po VR područjima 14_04_2016, <http://www.apprrr.hr/statistika-2015-1743.aspx>; 06-05-2016.
- [3] Mirošević, N.; Karoglan Kontić, J.(2008); *Vinogradarstvo*, Nakladni zavod Globus, ISBN: 978-953-167-208-5, Zagreb
- [4] Pravilnik o zemljopisnim područjima uzgoja vinove loze, NN 74/12; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_07_74_1723.html; 06-05-2016.
- [5] Županijska razvojna strategija Požeško -slavonske županije za razdoblje 2016-2020. str 65.; <http://www.panora.hr/strateski-dokumenti> 04-05-2016.
- [6] Izvještaj br. 3. - Statistika broja poljoprivrednih gospodarstava i poljoprivrednog zemljišta po razredima.xlsx; <http://www.apprrr.hr/statistika-2015-1743.aspx> 06.05.2016. godine

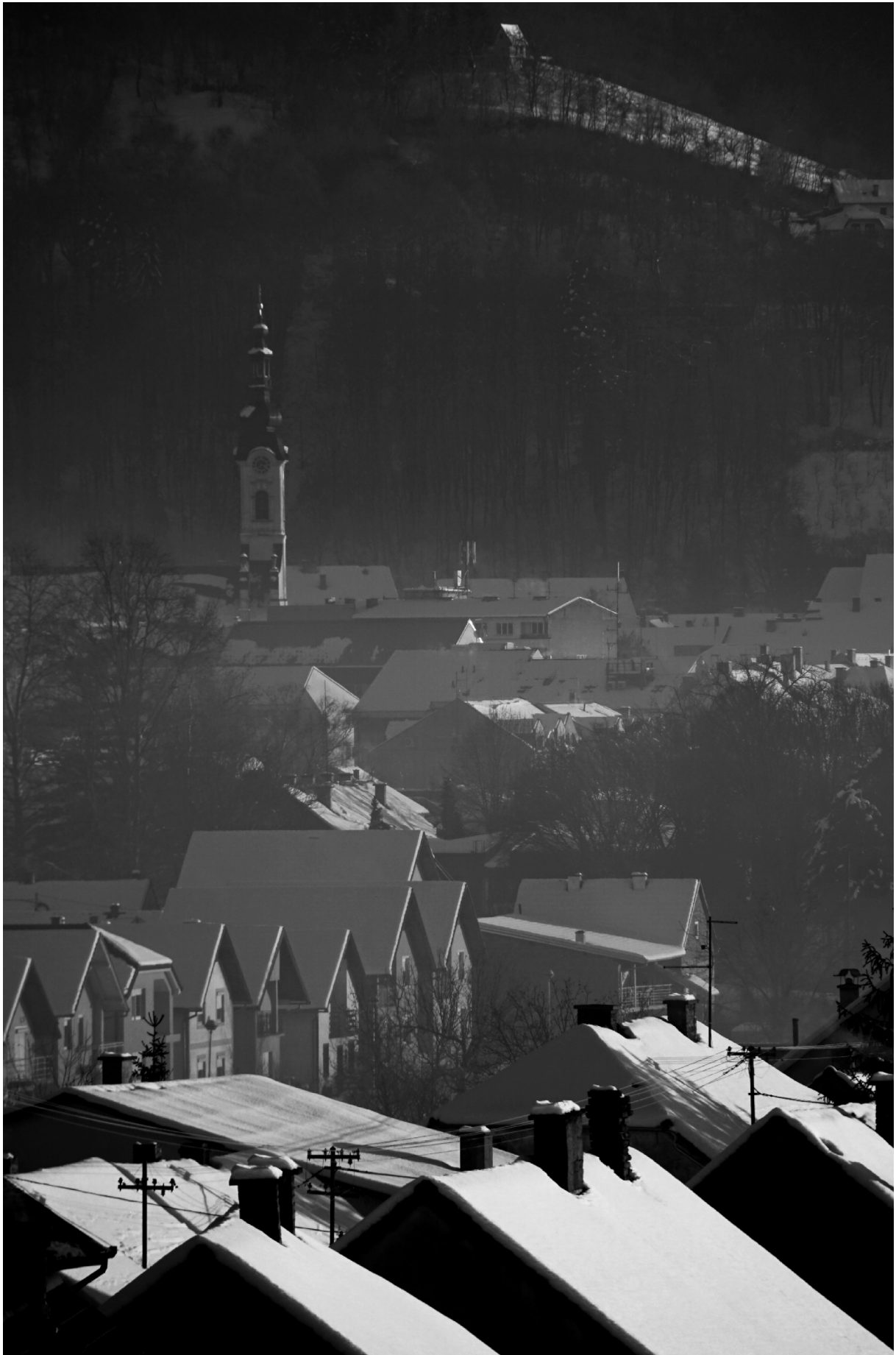

Photo 054. Požega / Požega